

Kazachstan – monitor ekonomického vývoja **Január 2019**

1. Aktuálny makroekonomický vývoj / očakávané trendy

Rast HDP za r. 2018 podľa predbežných údajov dosiahol 4,1 %, hlavne vďaka vysokému investičnému a spotrebiteľskému dopytu. Ekonomický vývoj podporil aj silný rast investícií do základného kapitálu (+17,2 %). Krátkodobý ekonomický indikátor, ktorý zahŕňa dynamiku vývoja 6 hlavných odvetví (priemysel, poľnohospodárstvo, stavebníctvo, obchod, doprava a telekomunikácie), predstavoval 104,7 %. **Prognóza tvorby HDP na r. 2019 uvažuje s jeho rastom na úrovni 3,8 %**, pričom v priebehu nasledujúcich 5 rokov by priemerný rast ekonomiky mal dosiahnuť 4,1 %. Nominálny HDP v r. 2019 by mal byť 64,0 bil. KZT (173 mld. USD), HDP na 1 obyvateľa 9,4 tis. USD.

Produkcia v priemysle za január-december 2018 sa zvýšila o 4,1 %, banský a ťažobný priemysel zaznamenal rast o 4,6 % (6,5 % železná ruda, 5,5 % zemný plyn, 4,8 % ropa), priemyselná výroba 4,0 % (14,1 % strojárstvo, 8,8 % spracovanie ropy, 8,1 % chemický priemysel), stavebníctvo 4,1 %. **Poľnohospodárska produkcia sa v r. 2018 zvýšila o 3,4 %** (3,9 % živočíšna a 3,1 % rastlinná výroba).

Objem investícií do základného kapitálu firiem v r. 2018 dosiahol 11 130,1 mld. KZT (25,6 mld. EUR) a oproti predchádzajúcemu roku sa zvýšil o 17,2 %. Hlavná časť investícií smerovala do banského a ťažobného priemyslu (40,4 %), ktorému čiastočne dokázali konkurovať operácie s nehnuteľným majetkom (12,8 %), doprava a skladovanie (12,7 %). Prevládajúcim zdrojom investícií boli vlastné prostriedky firiem (73 %); podiel veľkých firiem predstavoval 55 %.

Medziročná miera inflácie koncom decembra 2018 dosiahla 5,3 % a v porovnaní s hodnotou 7,1 % pred rokom zaznamenala pokles na spodnú hranicu plánovaného koridoru pre r. 2018 (5-7 %). Ceny potravín sa v r. 2018 zvýšili o 5,1 %, nepotravinárskych výrobkov o 6,4 % a služieb o 4,5 %. Najvyšší rast z citlivých komodít zaznamenala v r. 2018 nafta (+29,6 %), vykompenzoval ju však pokles cien benzínu o 2,8 %. Napriek tomu, že inflácia v r. 2018 ostala na nízkej úrovni, ozvali sa hlasy, že sa to podarilo na účet zníženia likvidity na finančnom trhu a nie vďaka vyššej efektívnosti ekonomiky. **V priebehu roku 2019 by sa inflácia mala pohybovať v rozmedzí od 4 % do 6 %**. Národná banka Kazachstanu rozhodla 14.1.2019 ponechať základnú úrokovú sadzbu na nezmenenej úrovni 9,25 % p.a.; jej ďalšie hodnotenie bude zverejnené v polovici marca 2019.

Medzinárodné rezervy Kazachstanu k 1.1.2019 predstavovali 88,6 mld. USD, z čoho aktíva Národnej banky v zahraničnej mene a zlate boli 30,9 mld. USD a aktíva Národného fondu v zahraničnej mene 57,7 mld. USD. **Priemerný príjem** na 1 obyvateľa za obdobie január-november 2018 dosiahol 1 002,4 tis. KZT (2,3 tis. EUR), nominálne sa medziročne zvýšil o 10,8%, reálne o 4,4 %. Priemerná **mesačná nominálna mzda** za január-december 2018 bola 161,4 tis. KZT (370 EUR), v nominálnom vyjadrení sa zvýšila o 7,2 %. **Miera nezamestnanosti** v decembri 2018 bola 4,9 %. Výmenný kurz národnej meny KZT voči USD sa v decembri 2018 pohyboval v rozmedzí 369,4-384,2 KZT/1 USD, priemerný kurz za január-december 2018 predstavoval 344,7 KZT/1 USD. **Deficit bežného účtu platobnej**

bilancie za január-september 2018 bol 487,6 mil. USD (0,3 % HDP) a takmer desaťnásobne sa sa znížil oproti 4 636,4 mil. USD zaznamenaných v rovnakom období predchádzajúceho roka.

Celkový objem **maloobchodného predaja** za r. 2018 dosiahol 10 069,7 mld. KZT (23,1 mld. EUR) a medziročne sa zvýšil o 6,5 %. Nerovnomernú kúpnu silu obyvateľstva z regionálneho pohľadu dokumentuje skutočnosť, že až 60 % obchodných aktivít bolo sústredených do štyroch oblastí – do mestských aglomerácií Almaty (29,5 % celkového obratu) a Astana (11,6 %), ktoré sú označované aj ako tzv. mestá republikového významu, ďalej do Východokazašskej (9,1 %) a Karagandijskej oblasti (8,9 %). Kazachstan má okrem toho ešte 12 oblastí a jedno mesto republikového významu, ktorým je Šymkent od júna 2018.

Zahraničný obchod rastie dvojciferným tempom, jeho celkový obrat za január-november 2018 dosiahol 84,3 mld. USD a medziročne sa zvýšil o 20,5 %, vývoz bol 54,7 mld. USD (nárast o 26,4 %), dovoz 29,7 mld. USD (+11,1 %). **Prijmy štátneho rozpočtu** za január-december 2018 boli 10 924,7 mld. KZT (101,8 % oproti plánu), výdavky 11 757,7 mld. KZT, rozpočtový deficit dosiahol 833,1 mld. KZT (1,4 % HDP).

Verejný dlh Kazachstanu postupne rastie, stále však ostáva na pomerne nízkej úrovni. K 1.1.2019 predstavoval 15 387,2 mld. KZT (40,1 % mld. USD) alebo 26,4 % HDP; 75,9 % z toho (11 674,2 mld. KZT) bol vládny dlh. Vráťane garancií verejná dlh dosiahol 16 045,4 mld. KZT a oproti januáru 2018 sa zvýšil o 14,7 %.

Analytici Centra rozvoja projektového riadenia pri úrade prezidenta Kazachstanu v svojom hodnotení z 10.1. za **klúčové momenty r. 2018**, ktoré by mali pozitívne ovplyvniť vývoj ekonomiky krajiny v tomto roku, označili:

1. **zmeny regionálneho členenia Kazachstanu:** Šymkent sa stal mestom republikového významu (<https://shymkent.gov.kz/kz/>), vytvorená bola nová Turkestanská oblasť (<https://ontustik.gov.kz/>) s administratívno-správnym centrom Turkestan;
2. **zmeny v bankovom systéme:** odobratie licencie a bankrot nebonitných bánk 2. stupňa – Qazaq Banki, Eximbak, Bank Astana kvôli systematickému porušovaniu noriem stanovených regulátorom finančného trhu;
3. **oficiálne otvorenie Medzinárodného finančného centra Astana AIFC** (<https://aifc.kz/>) a jeho ambícia stať sa finančným uzlom Strednej Ázie;
4. **reorganizácia Ministerstva pre investície a rozvoj Kazachstanu** na Ministerstvo priemyslu a infraštruktúrneho rozvoja KZ (<http://miid.gov.kz/ru>) odovzdanie právomocí v oblasti podpory prílevu PZI a exportu rezortu zahraničných vecí.

V aktuálnom **indexe vnímania korupcie** z januára 2019, ktorý zverejnila agentúra Transparency International, získal Kazachstan 31 bodov a zaujal 124. miesto spomedzi 180 hodnotených krajín, čo je v podstate najlepšie umiestnenie spomedzi krajín Strednej Ázie. Je to hodnotené ako úspech, nakoľko doposiaľ sa hodnotenie Kazachstanu pohybovalo v rozmedzí 26-29 bodov.

2. Podnikateľské prostredie / podpora podnikania/ aktivity firiem

Rebríček najväčších súkromných firiem

Agentúra Forbes zverejnila 9.1.2019 zoznam 50 najväčších súkromných kazašských firiem. Na prvých troch miestach sa umiestnili lídri banského a ťažobného priemyslu:

1. **AO Kazchrom** – ťažba a spracovanie chrómových rúd (tržby za r. 2017: 705,05 mld. KZT, čistý zisk 306,05 mld. KZT, 19,3 tis. zamestnancov). Spoločnosť Kazchrom je majetkom firmy Eurasian Resources Group S.r.l. (ERG, <https://erg.kz/ru>), kde 40 % akcií kontroluje Ministerstvo financií KZ a zvyšok vplyvné domáci podnikatelia – A. Ibrahimov (20,7 %), A. Maškevič (20,7 %) a P. Šodiev (18,6 %).
2. **KAZ Minerals** – ťažby a spracovanie medených a zlatonosných rúd (tržby 631,92 mld. KZT, 11,8 tisíc zamestnancov). Akcie spoločnosti KAZ Minerals (<https://www.kazminerals.com/ru/>) sú kótované na Kazašskej, Londýnskej a Hong Kongskej burze cenných papierov. Najväčšími individuálnymi domácimi akcionármi sú V. Kim (30,43 %) a O. Novačuk (7,82 %).
3. **KAZAKHMYS** – ťažba a spracovanie medenej rudy a vzácnych kovov (tržby 595,07 mld. KZT, 21,1 tis. zamestnancov). 70 % akcií spoločnosti KAZAKHMYS (<http://www.mykazakhmys.kz/>) kontroluje V. Kim a 30 % E. Ogaj.

Zoznam 50 najväčších kazašských firiem (vrátane ich finančných výsledkov, profilu, majetkovej štruktúry):

https://forbes.kz/ranking/50_krupneyshih_chastnyih_kompaniy_rk_-_2018

Zoznam 50 najplyvnejších podnikateľov Kazachstanu:

https://forbes.kz/ranking/50_samyih_vliyatelnyih_biznesmenov_-_2018

Top 50 najbohatších podnikateľov Kazachstanu:

https://forbes.kz/ranking/50_bogateyshih_biznesmenov_kazahstana_-_2018

Zmeny vo verejnom obstarávaní

Od 1. januára 2019 nadobudol platnosť **nový zákon o obstarávaní pre verejný a kvázi verejný sektor** (= štátne akciové spoločnosti). Ide pritom o veľký trh – objem nákupov v r. 2018 predstavoval 9,2 bil. KZT (nárast o 3,4 %), z čoho 3,6 bil. KZT smerovalo pre potreby verejného sektoru, 5 bil. KZT pre Fond národného blahobytu Samruk-Kazyna a 600 mld. KZT išlo pre ostatné národné spoločnosti. Nový zákon zavádza **povinnú platenú registráciu** všetkých účastníkov verejného obstarávania na spoločnom portáli, **100 % procedúr sa bude realizovať v elektronickom formáte**, obstarávanie by sa malo zjednodušiť, zvýšila sa **prahová hodnota nákupov** realizovaných z jedného zdroja zo 100 MRP na 500 MRP (= mesačný rozpočtový ukazovateľ, finančný parameter stanovovaný vždy na kalendárny rok, na r. 2019 je to 2 525,0 KZT).

Zákon zvyšuje požiadavky na kvalitu dodávateľov z pohľadu ich finančnej stability a udržateľnosti (kontrola úhrady daňových povinností dodávateľa, stav obežných prostriedkov a základného kapitálu, mzdový fond). Tieto údaje bude automaticky poskytovať daňová správa. Stanovuje sa aj hranica zníženia, zľavy z ponukovej ceny v stavebníctve (v stavebno-montážnych prácach je to 10 %, v projekcii a technickom dozore 15 %), pod ktorú dodávateľia nebudú už môcť upravovať svoje cenové ponuky. **V prípade rovnosti cenových ponúk bude uprednostnená firma s väčšími skúsenosťami a vyššími odvedenými daňami** (samozrejme v Kazachstane). Kritérium výšky uhradených daní v KZ sa zavádza vôbec po prvýkrát, presadzuje sa pravidlo – **verejné zákazky nech dostáva ten, kto platí doma najviac daní**.

Zákon tiež stanovuje **normy na podporu domácich výrobcov**, zdôrazňuje sa pritom, že to je v súlade s medzinárodnou praxou. Ministerstvo financií bude mať kompetenciu stanoviť

dodatočné podmienky voči potenciálnym dodávateľom (využitie pracovnej sily v mieste dodávok tovarov alebo služieb). V prípade dodávok pre kvázi verejný sektor sa stanovuje **administratívna zodpovednosť** jeho zamestnancov za porušenie pravidiel nákupu, ktorý sa bude realizovať v elektronickej forme, ministerstvo financií bude mať právo stanoviť jednotné pravidlá nákup pre kvázi verejný sektor s výnimkou fondu Samruk-Kazyna, u ktorého bude rozhodovať rada riaditeľov po dohode s ministerstvom. Zavedením platenej služby na portáli verejného obstarávania sa znížil počet zaregistrovaných firiem z 225 tisíc v r. 2018 na súčasných 25 tisíc.

Text zákona «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам государственных закупок и закупок квазигосударственного сектора»: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=36660387

Nové opatrenia v sociálnej oblasti

Od 1.1.2019 nadobudol platnosť nový súbor sociálnych opatrení, cieľom ktorých je **zlepšiť príjmovú situáciu sociálne najslabších skupín**:

- minimálna mzda sa zvyšuje o 50 % na 42,5 tis. KZT (100 EUR). Opatrenie sa bude dotýkať 1,3 mil. osôb.
- Zvýšenie miezd 275 tis. zamestnancov verejnej správy z oblasti zdravotníctva a vzdelávania o 35 %.
- 10-násobné zníženie daňového zaťaženia osôb s príjmami nižšími ako 25 MRP (1 MRP = 2 525 KZT), v prepočte 149 EUR.
- Zvýšenie sociálnych dávok o 5 %.
- Daňová amnestia pre vybrané malé a stredné podniky. Dotýkať sa bude 90 tis. subjektov MSP, ktoré k 1.10.2018 dlhovali na daniach 294 mld. KZT (694 mil. EUR). V prvej fáze budú odpustené dlhy vo výške 111 mld. KZT, zvyšok do konca r. 2019.
- Zvýšenie priemerného dôchodku o 7 % na 87 243 KZT (206 EUR).
- Zníženie cien na komunálne služby (elektrická energia, teplo) v nadväznosti na vládou nariadené zníženie cien zemného plynu o 12-22 % v závislosti od regiónu.
- Zníženie cien mobilných operátorov za internet v rozmedzí od 5 % (Kaztelekom) do 50 % (Kaztranskom).

Situácia na franchisingovom trhu

Podľa informácie Eurázijskej asociácie franchisingu zo 14.1. odhadované tržby kazašských franchisingových sietí za r. 2018 dosiahli 1,1-1,2 mld. USD a medziročne poklesli o 10-12 %. V sektore pôsobí okolo 360 subjektov a charakterizuje ho dominancia kazašských a ruských značiek, ako aj menší záujem známych medzinárodných sietí. V nedávnej minulosti neuspeli pokusy o presadenie sa značiek Subway ani Ikea na miestnom trhu. Kazašské franchisingové spoločnosti sú združené v asociácii KAZFRANCH (<https://kazfranch.kz/>).

Katalóg kazašských frančíz: <https://kazfranch.kz/franchise-catalog/>

Príjmy z privatizácie

Príjmy z privatizácie štátneho majetku, ktorý spravuje Fond národného blahobytu Samruk-Kazyna (obdoba FNM SR, <http://www.samruk-kazyna.kz/>), dosiahli v r. 2018 sumu 230 mld. KZT (≈535 mil. EUR, 607 mil. USD). Predané boli aktíva 31 subjektov, najvýznamnejšou akciou bola prvá verejná ponuka akcií (IPO) Národnej jadrovej spoločnosti Kazatomprom

v novembri 2018, ktorá priniesla 451 mil. USD, čo predstavuje 74 % celkových príjmov z privatizácie za r. 2018.

Rezort zahraničných vecí prevzal kontrolu nad štátnou investičnou agentúrou

Zmenou Ministerstva pre investície a rozvoj (MIR) KZ na Ministerstvo priemyslu a infraštruktúrneho rozvoja KZ od 26.12.2018 nadobudol platnosť Príkaz prezidenta KZ o opatreniach na zlepšenie efektívnosti systému verejnej správy, na základe ktorého:

- MIR KZ odovzdalo Ministerstvu národného hospodárstva KZ všetky funkcie a právomoci týkajúce sa formovania štátnej politiky podpory prílevu investícií,
- MIR KZ odovzdalo Ministerstvu zahraničných vecí (MZV) KZ všetky funkcie a právomoci týkajúce sa realizácie štátnej politiky podpory prílevu investícií,
- MZV KZ preberá zodpovednosť na za koordináciu činnosti v oblasti podpory exportu,
- Výbor pre investície MIR KZ prechádza pod vedenie MZV KZ,
- vlastnícke práva a kontrolu nad akciami národnej investičnej spoločnosti Kazakh Invest (<https://invest.gov.kz/>) preberá MZV KZ.

Súčasne s uvedeným Príkazom prezidenta KZ sa s platnosťou od 26.12.2018 uskutočnili aj **kádrové zmeny na kľúčových ministerstvách:**

- Bejbut Bakirovič Atamkulov (Бейбут Бакирович Атамкулов) bol vymenovaný do funkcie ministra zahraničných vecí KZ,
- Askar Kuanyševič Žumagaliev (Аскар Куанышевич Жумагалиев) bol vymenovaný do funkcie podpredsedu vlády KZ a ministra obranného, leteckého a kozmického priemyslu KZ;
- v súvislosti s premenovaním Ministerstva pre investície a rozvoj KZ na Ministerstvo priemyslu a infraštruktúrneho rozvoja KZ bol Ženys Kasymbek (Жеңыс Касымбек) uvoľnený z funkcie ministra pre investície a rozvoj a vymenovaný do funkcie ministra priemyslu a infraštruktúrneho rozvoja KZ.

Miliardy na podporu exportu

Vedenie Ministerstva priemyslu a infraštruktúrneho rozvoja KZ informovalo 28.1., že **na podporu exportu nesurovinovej produkcie bude v priebehu nasledujúcich 3 rokov vydelených 500 mld. KZT (1,1 mld. EUR) zo štátneho rozpočtu**, ktoré budú určené na financovanie exportne orientovaných projektov (220 mld. KZT), poskytovanie úverovej podpory vývozcom (80 mld. KZT) cez nástroje Rozvojovej banky Kazachstanu, zvýšenie základného kapitálu agentúry Kazakh Export (68 mld. KZT, <https://keg.kz/>) a zavedenie nových foriem štátnych garancií (102 mld. KZT), kompenzáciu časti prepravných nákladov domácich exportérov, posilnenie tradičných foriem a zavedenie nových nástrojov proexportnej podpory.

V rámci **servisnej podpory domácich vývozcov** sa v priebehu roku 2019 uskutoční 15 obchodných misií, 7 prezentácií za účelom podpory vybraných značiek a 50 organizovaných účastí na zahraničných výstavách a veľtrhoch so štátnou podporou. S cieľom zavedenia nových foriem servisnej podpory bude v r. 2019 otvorených 10 obchodných zastúpení Kazachstanu v krajinách Strednej Ázie, Číne, Turecku a v Spojených arabských emirátoch. Obnovený bol tiež informačný portál (<http://www.export.gov.kz/>) s komplexnou ponukou služieb pre exportérov. Agentúra Kazakh Export v r. 2018 poskytla exportné úvery 50 firmám v celkovej hodnote 419,7 mld. KZT (0,9 mld. EUR).

Situácia na akciovom trhu

Celkový objem obchodov zrealizovaných v r. 2018 na Kazašskej burze cenných papierov **KASE** (sídlo v Almaty, <http://kase.kz/ru/>) dosiahol 127,8 bil. KZT (293 mld. EUR) a v porovnaní s predchádzajúcim rokom sa znížil o 15,6 %. Index burzy KASE zaznamenal v r. 2018 nárast o 7 %. V priebehu r. 2018 bola v Kazachstane otvorená ešte druhá burza cenných papierov AIX v Astane (<https://www.aix.kz/contact/>); jej zatiaľ jediným známym výstupom je emisia akcií národnej jadrovej spoločnosti Kazatomprom v novembri 2018.

Najvyšší rast hodnoty akcií v roku 2018 podľa analýzy agentúry Kazkomerc Securities z 8.1. zaznamenal národný telekomunikačný operátor **Kazaktelekom** (<https://telecom.kz/ru/>), ktorého hodnota akcií vzrástla až o 63,4 % vďaka dobrým hospodárskym výsledkom a ohlásenej akvizícii konkurenčnej firmy Kcell, ako aj ďalším investičným projektom v oblasti telekomunikácií (zvýšenie podielu vo firmách Altel a Tele2) a pláne uskutočniť v priebehu r. 2019 verejnú ponuku akcií na sekundárnom trhu (SPO). Do trojice najúspešnejších firiem z pohľadu rastu hodnoty akcií v r. 2018 sa ešte zaradila **Národná banka Kazachstanu** (+21,6 %, <https://nationalbank.kz/?switch=RUSSIAN>) a operátor trhu s energiami **KEGOC** (+15,2 %, <https://www.kegoc.kz/ru/>).

Vedenie burzy KASE oznámilo 29.1., že bola dosiahnutá **dohoda o predaji 32,36 tis. akcií KASE Moskovskej burze cenných papierov MOEX**, čím sa jej podiel na základnom kapitále zvýšil na 3,6 %. Podstatou dohody o strategickom partnerstve medzi KASE a MOEX, podpísanej 10.10.2018, je akvizícia celkovo 20 % akcií KASE v 2 etapách. Základným cieľom spolupráce obidvoch búrz je poskytovanie kazašským a ruským účastníkom na trhu a investorom vzájomný prístup na finančné trhy obidvoch krajín, zvýšenie kvality infraštruktúry, znižovanie trhových rizík vďaka rozvoju inštitútu centrálného kontrahenta, využitie expertízy a trhovo-klíringových technológií MOEX s cieľom zvýšenia efektívnosti trhov KASE, riadenia rizík a vytvárania nových trhových nástrojov, asistencia prechodu KASE na verejné trhy a využitie skúsenosti MOEX pri realizácii prvej verejnej ponuky akcií na KASE.

Aktíva bankového sektoru mierne rastú

Aktívna kazašských bánk koncom r. 2018 dosiahli 25,2 bil. KZT (57,9 mld. EUR) a oproti predchádzajúcemu roku sa zvýšili o 4,2 % (r. 2017: pokles aktív o 5,2 %). Zároveň sa **počet bankových inštitúcií znížil o 4 na 28, z čoho 14 boli banky so zahraničnou účasťou. Najvyššie aktíva má Národná banka** (8,7 bil. KZT alebo 34,3 % všetkých aktív), ktorá zároveň zaznamenala priam neuveriteľný medziročný nárast o 72,6 %. Na druhom mieste je ruská **Sberbank** (1,9 bil. KZT, 7,5 %, nárast aktív o 8,3 %), nasledovaná **Forte Bank** (1,8 bil. KZT, 7 % podiel, nárast o 18,1 %). Do päťice najsilnejších bánk sa ešte zaradila **Cesnabank a Kaspi Bank**; ich spoločné aktíva pokrývajú 62,4 % (15,7 bil. KZT) prostriedkov celého bankového sektora Kazachstanu. Aktíva bánk so zahraničnou účasťou boli 4,9 bil. KZT (19,3 %). Vo finančnom sektore Kazachstanu pôsobia aj dve islamské banky – Al Hilal a Zaman Bank s aktívami vo výške 53,6 mld. KZT (0,2 %). Najvyšší rast aktív v r. 2018 zaznamenala DB China Bank (+74,3 %, 331,5 mld. KZT), Národná banka (+72,6 %) a banka Home Credit (+65 %). Problematickými bankami v r. 2018, ktoré boli opakovaně riešené zo strany centrálnej banky, boli Bank Astana, ATF Bank, Kazkomercbank, Qazaq Bank, Bank Centre Credit, Sberbank a Forte Bank.

Bytovú výstavbu ťahajú 3 regióny

Podľa údajov Ministerstva priemyslu a rozvoja infraštruktúry Kazachstanu **bolo v rokoch 2017-2018 daných do užívania 22,16 mil. m² obytnej plochy**, z čoho 11 mil. m² (96,731 bytových jednotiek) bolo zrealizovaných v r. 2018. Nerovnomernosť programu bytovej výstavby dokumentuje skutočnosť, že **až 50 % z celkového objemu za ostatné 2 roky pokryli 3 oblasti – mestá Astana (4,7 mil. m²), Almaty 2,6 mil. m²) a Mangystauská oblasť (1,8 mil. m²)**. Plán bytovej výstavby na r. 2019 predstavuje 13 mil. m² obytnej plochy (115 tisíc bytových jednotiek), najviac sa bude naďalej stavať v Astane a Almaty. Z verejných zdrojov bude financovaná výstavba viac ako 20 tisíc bytových jednotiek (1,3 mil. m²).

Súčasný trendy v automobilovom priemysle

V roku 2018 sa v Kazachstane predalo **60,928 tis. nových vozidiel v hodnote 546,8 mld. KZT (nárast o 24 %)**, z čoho **polovicu predstavovala domáca výroba/montáž**. Predaných bolo 57,533 tisíc osobných vozidiel (+25,5 %), 3,09 tis. nákladných áut a špeciálnej techniky (+6,2 %), 305 autobusov (+1,3 %). **Najpredávanejšími značkami** v roku 2018 boli automobily **Lada** (13,413 tis. vozidiel), **Toyota** (12,278 tis.), **Hyundai** (8,715 tis.), **Kia** (2,862 tis.) a **Nissan** (2,422 tis. vozidiel). Najsilnejšími skupinami v obchode s motorovými vozidlami sú BIPEK Avto-Azia Avto (31,5 % trhu) a KMK Astana Motors (22,8 %). Plán na rok 2019 predstavuje 68,69 tisíc predaných vozidiel.

Podiel automobilového priemyslu na strojárkej produkcii Kazachstanu dosiahol 19,2 % a mierne sa zvýšil oproti 16,4 % v r. 2017. Vyrobených bolo 32,3 tis. vozidiel všetkých kategórií v hodnote 205,95 mld. KZT (+38 %). Najvyšší nárast produkcie zaznamenal spoločnosť **SarjarkaAvtoProm**, ktorý vyrobila 12,009 tisíc vozidiel a oproti produkcii 5,912 tisíc v predchádzajúcom roku svoje výstupy viac ako zdvojnásobila.

Vedenie Zväzu automobilového priemyslu Kazachstanu AKAB (<http://akab.kz/>) informovalo 16.1., že na základe poverenia vlády pristúpili jeho členovia k rozpracovaniu projektu, výsledkom ktorého bude **výroba osobného automobilu vlastnej značky**. Zverejnené bolo aj meno potenciálneho zahraničného partnera (čínska firma JAC), ktorý je pripravený prefinancovať celý projekt.

Veľké plány s rozvojom hlavného mesta

Akim (primátor) Astany B. Sultanov predstavil 9.1. komplexný plán výstavby hlavného mesta na r. 2019-2023, na základe ktorého bude z mestského rozpočtu investovaných **1,5 bil. KZT (3,4 mld. EUR) do rozvoja infraštruktúry Astany**. Ako uviedol, celkové príjmy Astany za nasledujúcich 5 rokov by mali dosiahnuť 7 bil. KZT (16,1 mld. EUR) a plánom je tiež získať ďalších 6 bil. KZT (13,8 mld. EUR) investícií zo súkromných zdrojov čo umožní vytvoriť 300 tis. nových pracovných miest. **Hlavné mesto má 2 špeciálne ekonomické zóny: Astana – Nové mesto a Astana – Technopolis**: <https://investinastana.kz/ru/page-sez>

Investícia do elektrotechniky

Ďalší veľký investičný projekt čínskych firiem v Kazachstane predstavili spoločnosti Tai-Tur Energy a Source Energy, ktoré položili 24.1. základný kameň výstavby nového **závodu na výrobu úsporných žiaroviek** v Turkestane (administratívne centrum Turkestanskej oblasti); plánujú do neho vložiť **200 mil. USD** a v priebehu nasledujúcich 3 rokov vytvoriť 700 pracovných miest. Produkcia bude určená pre domáci trh a tiež na export do okolitých krajín. Miestna samospráva na projekt poskytla 5 ha pozemok v priemyselnej zóne Turkestanu.

Montáž PC a mobilov vlastnej značky

Vedenie kazašskej spoločnosti Baj bolat z Almaty oznámilo, že v blízkej budúcnosti uvedie na trh notebooky a mobilné telefóny (OS Android) vlastnej značky „EAGLE“, ktoré budú spočiatku montované výhradne z dovážaných komponentov. Postupne však plánuje zvýšiť podiel lokálnej produkcie na 10 % (kamery a batérie v spolupráci s firmou Samsung), mesačne vyrobiť tisíc notebookov a 10 tis. mobilných telefónov značky EAGLE. Domáci (ale aj kirgizský a uzbecký) trh si chcú získať cenou nižšou o 20-50 % v porovnaní s konkurenciou, napr. od Huawei. **Najlacnejší notebook „Made in Kazachstan“ by mal stáť 150 tis. KZT (340 EUR).** Určítym vzorom pre Kazachstan v tejto oblasti je ruský trh, kde je už zaregistrovaných viac ako 10 domácich výrobcov smartfónov (Highscreen, YotaPhone, Senseit, BQ-Mobile) a ich podiel na trhu koncom r. 2018 dosiahol 2,8 %.

Zavedenie regulácie cien liekov

V súlade s novým zákonom upravujúcim od januára 2019 distribúciu zdravotníckych výrobkov a zariadení pripravuje Ministerstvo zdravotníctva KZ nariadenie, ktoré zavedie **štátom kontrolovanú celoplošnú reguláciu cien liekov** v sektore veľkoobchodu a maloobchodu. Nové opatrenie by malo eliminovať sezónne výkyvy cien liekov, ktoré budú odteraz stanovované dvakrát ročne v januári a v júli.

Výstavba Svetového obchodného centra v Astane

Na stretnutí kazašského prezidenta N. Nazarbajeva s vedením Asociácie medzinárodných obchodných centier WTCA a investičnej skupiny Nest Investments Holdings 24.1. bol predložený návrh výstavby Svetového obchodného centra v blízkosti areálu, kde sa v r. 2017 konala medzinárodná výstava EXPO Astana „Future Energy“. Projekt bude realizovaný skupinou zahraničných investorov, zastrešenou WTCA.

3. Energetika / nerastné suroviny / obnoviteľné zdroje energie

Nová fotovoltaická elektráreň

23.1. bola oficiálne spustená do prevádzky nová **fotovoltaická elektráreň pri meste Saraň** (Karagandijská oblasť, blízko mesta Karaganda), ktorej **inštalovaná kapacita 100 MW** je v súčasnosti najvyššia v Kazachstane (elektráreň Burnoje Solar má 2 stanice po 50 MW). Na projekt, ktorý zrealizovala skupina investorov z Nemecka, Českej republiky a Slovenska (firmy SES Saran a Solarnet GmbH), bolo použitých 307 tis. fotovoltaických modulov z produkcie spoločnosti Canadian Solar. Uvedený projekt bol predstavený na medzinárodnej výstave Astana EXPO v r. 2017. **Kazachstan má v súčasnosti v prevádzke 67 objektov obnoviteľných zdrojov energie s celkovou kapacitou 531 MW.** Ich podiel na energetickom mixe (okrem veľkých vodných elektrární) dosahuje 1,1 % a do konca r. 2020 by sa mal zvýšiť na 3 %.

Zapojenie EBRD do projektov OZE

Európska banka pre obnovu a rozvoj (EBRD) a *Green Climate Fund* (GCF) poskytnú 50,4 mil. USD na financovanie výstavby solárnej elektrárne s inštalovanou kapacitou 50 MW, ktorá bude postavená na juhu Kazachstanu. Nová elektráreň bude generovať viac ako 102 GWh elektriny ročne a pomôže znížiť emisie CO₂ o 86 tis. ton ročne. EBRD pri tejto investícii spolupracuje so spoločnosťou Risen Energy, popredným výrobcou solárnych modulov a projektovým developerom v Číne. Je to druhý spoločný projekt EBRD a Risen Energy, obe organizácie spoločne pracovali na dodávke solárnej elektrárne s kapacitou 40 MW v Karagandijskej oblasti. **Rok 2018 bol ďalším úspešným obdobím pre aktivity EBRD v Kazachstane, kam do 26 projektov investovala 541 mil. EUR.** Jej súčasné

portfólio má hodnotu 2,4 mld. EUR, celkové investície predstavujú 7,7 mld. EUR do 253 projektov.

Zastavenie ťažby ropy na Kašagane

Vedenie spoločnosti NCOC (North Caspian Operating Company, <https://www.ncoc.kz/en>), ktorá spravuje offshorové nálezisko Kašagan na severe Kaspického mora, oznámilo 28.1., že **na 45 dní zastavuje ťažbu ropy kvôli plánovanej oprave zariadení**. V roku 2018 sa tam vyťažilo 13,2 mil. ton ropy (90 mil. ton v celom Kazachstane, čo predstavuje 1,8 % svetovej ťažby ropy). Odstávka zníži tohtoročnú ťažbu minimálne o 1,3 mil. ton, čo by mohlo spomaliť rast HDP. Na verejnosť pritom prenikli správy o problémoch náleziska Kašagan, ktorého ropa s vysokým obsahom síry je veľmi agresívna voči ťažobným zariadeniam a prepravným systémom, čo spôsobuje ich rýchle opotrebenie a núti prevádzkovateľov robiť preventívne opravy, aby sa zabránilo novej havárii systému.

Ropa z Kašaganu je prepravovaná ropovodom **CPC** (Caspian Pipeline Consortium, <http://www.cpc.ru/en/Pages/default.aspx>) do ruského prístavu Novorosijsk na pobreží Čierneho mora. V r. 2018 spoločnosť CPC prepravila 61 mil. ton ropy, z čoho 54,3 mil. ton predstavovala surovina z kazašských ložísk (hlavne ťažobné polia Tengiz – 28,7 mil. ton, Kašagan – 13,2 mil. ton a Karačaganak – 10,3 mil. ton ropy). Ropovodný systém CPC Tengiz – Novorosijsk má dĺžku 1 511 km a je jedným z najväčších investičných projektov SNS v energetike s účasťou zahraničného kapitálu. Transportujú sa cez neho viac ako dve tretiny celkového vývozu kazašskej ropy.

Dohoda o transporte ropy do Číny

Kazašská štátna spoločnosť KazTransOil (<http://www.kaztransoil.kz/ru/?350073275>) oznámila, že bola dosiahnutá dohoda o preprave ruskej ropy do Číny cez územie Kazachstanu na roky 2019-2023. **Ročne bude prepravených 10 mil. ton ropy** a cena 5 USD/t bez DPH bude fixná počas nasledujúcich 5 rokov. Spoločnosť KazTransOil spravuje v Kazachstane celkovo 5,4 tis. km ropovodov.

Investície do ťažby volfrámu

Čínska firma Xiamen Tungsten oznámila, že **investuje 750 mil. USD do realizácie nového náleziska volfrámu v Karagandskej oblasti**, ktoré je považované za najväčšie na svete. Projekt ťažby a spracovania volfrámovej rudy by mal byť ukončený v r. 2021, cieľovými trhmi budú NSR, Francúzsko, Čína a USA. Pozícia čínskych investorov v Karagandskej oblasti je v súčasnosti veľmi silná – z 11 veľkých projektov participujú na 6.

Zákaz dovozu benzínu z Ruskej federácie

Rezort energetiky KZ pripravil koncom 01/2019 návrh nariadenia na ochranu domácich producentov pohonných hmôt, na základe ktorého bude v dohľadnej budúcnosti znovu zavedený **3-mesačný zákaz dovozu ruského benzínu po železnici**. Rovnaké nariadenie bolo v platnosti od 25.8. do 25.11.2018 s odôvodnením prebytku benzínu na domácom trhu po rekonštrukcii 3 miestnych rafinérií. Ministerstvo energetiky zároveň informovalo, že **výstavba 4. rafinérie, o ktorej sa už dlhší čas diskutovalo, nemá v súčasnosti svoje opodstatnenie**, nakoľko situácia na trhu s pohonnými hmotami je po rokoch cyklicky sa opakujúcich problémov stabilizovaná.

4. Doprava, prepravné koridory, Hodvábna cesta

Štátna podpora leteckej dopravy

Výbor pre civilné letectvo Kazachstanu zverejnil 9.1. výsledky výberového konania na prevádzku subvencovaných vnútroštátnych liniek pre r. 2019. Kazašské spoločnosti **Scat** (<http://www.scat.kz/ru/>) a **Južné nebo** (<http://www.acss.kz/>) budú prevádzkovať 21 domácich liniek, na ktorých sa ceny jednosmerných leteníek budú pohybovať v rozmedzí od 4 do 20 tis. KZT (6-46 EUR). Program podpory vnútroštátnej leteckej prepravy realizuje kazašská vláda od roku 2013.

Na trh vstupuje nová nízko nákladová letecká spoločnosť

Osobný letecká preprava bude mať nového hráča v sektore nízko nákladových spoločností – od mája 2019 na domáci trh vstupuje firma **FlyArystan**, ktorá má ambíciu prepraviť ročne okolo 1 mil. pasažierov. Bude divíziou národnej leteckej spoločnosti Air Astana s tým, že bude ponúkať letenky za polovičnú cenu, prirodzene s nižšou škálou bezplatných služieb. Flotilu budú spočiatku tvoriť 4 Airbusy 320, ktorých počet by sa mal do 4 rokov zvýšiť na 15.

Rast objemu nákladnej železničnej prepravy medzi Kazachstanom a Čínou

V roku 2018 bolo medzi Kazachstanom a Čínou prepravených po železnici **13,979 mil. ton nákladu**, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom predstavuje nárast o 38 %. Vo vzájomnej preprave pritom Kazachstan neľahá za kratší koniec; smerom do Číny exportoval v roku 2018 spolu 8,5 mil. ton nákladu (+54 % oproti r. 2017). Plán nákladnej dopravy medzi Kazachstanom a Čínou na rok 2019 predstavuje 15,7 mil. ton tovaru.

5. Medzinárodné hospodárske vzťahy / regionálna spolupráca / EEÚ / EÚ

Zasadnutie Eurázijskej medzivládnej rady

Zasadnutie Eurázijskej medzivládnej rady na úrovni premiérov piatich členských krajín Eurázijskej ekonomickej únie (EEÚ) sa uskutočnilo v Almaty 1.2. Prerokované boli aktuálne otázky spolupráce v rámci EEÚ s dôrazom na **obchodno-ekonomickú oblasť, rozvoj obchodnej výmeny medzi členmi Únie a odstraňovanie prekážok na vnútornom trhu**. Jedným z hlavných momentov zasadnutia bol podpis **Dohody o lodnej doprave**, ktorej cieľom je podstatne uľahčiť prístup na vnútorné vodné cesty pre členov EEÚ. Podpis dohody má pre Kazachstan strategický význam v tom, že umožní jeho loďstvu už v krátkom čase využívať vnútroštátne vodné cesty cez Ruskú federáciu smerom na Čierne a Baltické more. Súčasťou stretnutia bolo aj fórum, na ktorom boli posúdené možnosti rozvoja spolupráce krajín EEÚ v oblasti digitalizácie, inovácie a technologického rozvoja podnikania.

Rok 2019 je obdobím výročí EEÚ – bude sláviť 5 rokov do podpisu Dohovoru o vytvorení EEÚ (29.5.2014) a 25 rokov od prvej prezentácie myšlienky eurázijskej integrácie (pripisovanej kazašskému prezidentovi N. Nazarbajevovi). Nasledujúce zasadnutie Rady je naplánované na koniec apríla/začiatok mája 2019 a uskutoční sa v Jerevane.

Ratifikácia Konvencie o právnom statuse Kaspického mora

Horná komora parlamentu, Senát, ratifikovala 30.1. Konvenciu o právnom statuse Kaspického mora, ktorá bola po 22 rokoch prípravných rokovaní podpísaná 12.8.2018 hlavami 5 prikaspických krajín v kazašskom meste Aktau. **Konvencia upravuje práva a záväzky zmluvných strán vo vzťahu k využívaniu Kaspického mora, jeho povrchu, dna a vzdušného priestoru, ťažby nerastných surovín.** Stanovuje pravidlá spojené s rozdelením

národných rybolovných a teritoriálnych zón, jurisdikciou a suverenitou, využívaním práva na ťažbu nerastných surovín, tranzitom a prepravou, kladením podvodných potrubí a káblov, ochranou životného prostredia a biologických zdrojov Kaspického mora. Samostatná pozornosť je venovaná otázkam bezpečnosti z pohľadu zabránenia súčasným výzvam a hrozbám, likvidácie a prevencie mimoriadnych situácií, vojenskej činnosti pri kaspických krajinách. Konvencia zakazuje prítomnosť na Kaspiku lodí plávajúcich pod vlajkou iných ako signatárskych krajín, ako aj ozbrojených síl iných štátov.

Rozvoj vzťahov s Ruskom

Nový minister zahraničných vecí B. Atamkulov uskutočnil 28.1. svoju prvú oficiálnu návštevu Moskvy. So svojím ruským partnerom S. Lavrovom rokovali hlavne o ďalšom rozvoji spolupráce v oblasti obchodu a investícií, dopravy a logistiky, energetiky, vojenského a kozmického priemyslu (kozmodróm Bajkonur). Podpísaná bola spoločná cestovná mapa na r. 2019-2020, ktorá špecifikuje spoločné aktivity oboch krajín v oblasti zahraničnej politiky. Zdôraznené bolo, že vzájomné vzťahy medzi Kazachstanom a Ruskom prezident Nazarbajev označil za etalón vzťahom medzi štátmi. Minister Atamkulov zároveň oznámil, že nasledujúci summit EEÚ sa uskutoční v Astane 29. mája 2019.

Spoločný projekt montáže vrtuľníkov s Ruskom

Zástupcovia štátnej spoločnosti Kazakhstan Engineering a ruskej firmy АО «Вертолеты России» podpísali 17.1. dohodu o spustení **montáže 45 ťažkých vrtuľníkov Mi-8AMT/Mi-171 v kazašskom leteckom opravárenskom závode v Almaty АО «Авиаремонтный завод № 405»**, kde sa doposiaľ robili iba certifikované opravy leteckej techniky. Projekt je prvý svojho druhu v histórii kazaško-ruskej spolupráce v leteckom priemysle a bude realizovaný bez nároku na finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu. Stroje s nosnosťou do 4 ton, ktorých bolo doposiaľ vyrobených už viac ako tisíc kusov, budú určené predovšetkým pre kazašský trh (armáda, pohraničný služba, záchranné zložky a civilné letectvo).

Príprava nových dohôd o voľnom obchode s EEÚ

Kazachstan podporuje uzatváranie nových dohôd o voľnom obchode (DVO) medzi EEÚ a ďalšími krajinami. Pozitívne bola preto prijatá informácia o ukončení prvého kola rokovaní k **DVO s Egyptom**, ktoré sa uskutočnilo v Káhire 15.-17.1. Prediskutované boli základné ustanovenia dohody a definované spoločné pozície. Obidve strany potvrdili spoločný záujem uzatvoriť plnoformátovú modernú dohodu, cieľom ktorej bude kvalitatívne zlepšenie podmienok a transparentnosti vzájomného obchodu medzi EEÚ a Egyptom. Obrat vzájomného obchodu medzi EEÚ a Egyptom za 10 mesiacov r. 2018 dosiahol 5,8 mld. USD a medziročne sa zvýšil o 21,2 %. **EEÚ v súčasnosti vedie rokovania k DVO so Singapurom, Srbskom, a Izraelom.**

Vzťahy so Zimbabwe

Oficiálna návšteva prezidenta Zimbabwe E. Mnangagvu v Astane (20.1.-21.1.) bola prvou od nadviazania diplomatických stykov v roku 1992. Posúdené boli možnosti rozvoja spolupráce oblasti poľnohospodárstva (dodávky kazašskej agrotechniky), banského a ťažobného priemyslu, modernizácie dopravného-logistickej siete, realizácia spoločných projektov ťažby a spracovania nerastných surovín v Zimbabwe. Podľa vyjadrenia prezidenta Mnangagwu sa Zimbabwe nachádza v takom štádiu rozvoja, v akom bol Kazachstan pred 20 rokmi a treba sa od neho učiť, čo urobil so svojou ekonomikou za ostatných 27 rokov. Vyjadril obdiv výsledkom, ktoré dosiahol Kazachstan s tým, že jeho krajina sa bude snažiť rozvíjať podobným smerom.

Zasadnutie výboru pre spoluprácu EÚ – Kazachstan

17. zasadnutie výboru pre spoluprácu EÚ-Kazachstan sa uskutočnilo v Bruseli 30.1. Na programe rokovania boli nasledujúce témy: právny štát, dobrá správa vecí, ochrana ľudských práv, obchod a investície, hospodársky vývoj a reformy, energetika, doprava, životné prostredie, klimatické zmeny, mobilita, vzdelávanie a veda, občianska spoločnosť a regionálna spolupráca. Výbor sa venoval tiež otázkam vzťahov EÚ-Stredná Ázia a pripravovanej novej stratégie v oblasti bezpečnosti, boja proti terorizmu a pašovaniu drog, ochrany a správy hraníc. **Dohodu o rozšírenom partnerstve medzi EÚ a Kazachstanom EPCA**, ktorá pokrýva 29 oblastí spolupráce, už ratifikovalo 25 z 28 krajín EÚ. Viac info na: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/57409/17th-cooperation-committee-meeting-between-european-union-and-kazakhstan_en

Rozvoj vzťahov so Slovenskou republikou

Denník The Astana Times zverejnil 21.1. **rozhovor s veľvyslancom Slovenskej republiky v Kazachstane M. Kollárom.** Článok „Kazašsko-slovenská spolupráca v r. 2019 sa zameria na obchod, predsedníctvo OBSE a Strednú Áziu“ informuje o tom, že v tomto roku sa Slovensko a Kazachstan budú snažiť zvýšiť obrat vzájomného obchodu, rozvíjať cestovný ruch, zdieľať skúsenosti z predsedníctva medzinárodných organizácií a spoločne riešiť problémy, ktorým čelia krajiny Strednej Ázie.

Text interview:

<https://astanatimes.com/2019/01/kazakh-slovak-cooperation-in-2019-to-centre-on-trade-osce-chairmanship-and-central-asia-says-slovak-envoy/>

6. Dôležité výstavy a veľtrhy v teritóriu (marec 2019):

World of Trade

10. ročník medzinárodného workshopu a výstavy retailových firiem

Termín konania: 14.03. – 15.03.2019

Miesto: Almaty, Best Western Plus Atakent Park Hotel

<http://convent.exim-partners.kz/>

Registrácia: <http://convent.exim-partners.kz/#rec49796452>

Shymkent Build

5. ročník veľtrhu stavebníctva a interiérov

Termín konania: 13.03. – 15.03.2019

Miesto: Šymkent

www.shymkentbuild.kz

Zoznam účastníkov (rok 2018):

<https://shymkentbuild.kz/ru/vystavka/cpisok-uchastnikov/2018>

AgriTek Astana

14. ročník poľnohospodárskeho veľtrhu

Termín konania: 13.03. – 15.03.2019

Miesto: Astana, výstavný areál KORME

<http://agriastana.kz/en/index.html>

Hodnotenie 13. ročníka výstavy, ktorý sa uskutočnil v r. 2018:

http://agriastana.kz/reports/AgriAstana_2018-PostShowReport_ru.pdf

FarmTek Astana

14. ročník veletrhu poľnohospodárskej techniky

Termín konania: 13.03. – 15.03.2019

Miesto: Astana, výstavný areál KORME

<http://agriastana.kz/en/>

Prehľad výstavných akcií organizovaných v Kazachstane v priebehu roku 2019:

<https://www.mzv.sk/documents/736307/347854/Kazachstan+-+ve%C4%BETHy+a+v%C3%BDstavy+2019>

Výstavný areál KORME Astana:

<http://www.korme-expo.kz/ru/#sthash.4whsVd71.dpbs>

Zdroj: Kapital KZ, Kazakhstan Today, Kazinform, Forbes KZ, Výbor pre štatistiku KZ, Zakon KZ, Strategy 2050, Astana Times, Akorda, 24 Chabar, Finprom KZ, Informburo KZ, Kazpravda, Primeminister KZ, Qazaq Times, Tengrinews, Kaznews, Ranking KZ, Ministerstvo energetiky KZ, Ministerstvo financií KZ, Výbor pre štatistiku KZ, Ministerstvo národného hospodárstva KZ

Spracoval: Ján Galoci, radca
Astana, 05.02.2019